

Nijmegen

Aan de fractie van PvdA
t.a.v. de heer Galijasevic en mevrouw Rijnen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactgegevens
nijmegen.nl/contact

Ons kenmerk
E25.001664

Datum 1 juli 2025
Onderwerp Beantwoording schriftelijke vragen art. 39
exploitatieproblemen SportQube

Geachte heer Galijasevic en mevrouw Rijnen

Op 28 mei 2025 heeft u het college van B&W schriftelijke vragen gesteld op grond van artikel 39 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad. Het onderwerp betreft exploitatieproblemen bij SportQube. In deze brief geven wij antwoord op de door u gestelde vragen.

Vragen specifiek voor beheerskaders en afspraken zelfbeheer sportaccommodaties

1. *Hoe beoordeelt het college het feit dat een gemeentelijk sportproject binnen zes jaar na oplevering zodanig is vastgelopen dat volledige overname op exploitatie door de gemeente noodzakelijk wordt geacht? Waar ligt volgens het college bestuurlijke verantwoordelijkheid voor deze situatie?*

Uw reflectie dient in het bijzonder betrekking te hebben op het beheersplan welke in gezamenlijkheid namens u tot stand is gekomen met daarin afspraken over:

- a) Organisatiekracht: als fundament en basis voor continuïteit (kader, bestuur en vrijwilligers*
 - b) Financiën (meerjarenbegroting)*
 - c) Beleid en strategie (duidelijke identiteit van de vereniging met visie en doelstellingen).*
- In uw eigen kaders geeft u het volgende aan: "Na de eerste toets gaan we in gesprek met de sportvereniging. Op basis van de haalbaarheid van het plan, maken we gezamenlijk de keuze of we ermee doorgaan of niet. Hierbij denken we in mogelijkheden en kansen, maar blijven we wel realistisch."*

2. *Kan het college reflecteren op de door u zelf gestelde kaders en het daaruit voortgekomen beheersplan waaraan u uw goedkeuring heeft gegeven. In het bijzonder waarom deze kaders onvoldoende zijn gebleken? Daarbij hebben wij begrip voor autonome externe factoren zoals Corona, maar wij vinden ook dat daarnaast de kaders als uitgangspunt afdoende doelmatig dienen te zijn, hetgeen vooralsnog onvoldoende is gebleken.*

Antwoord op vraag 1 en 2

Het kader Zelfbeheer in sportaccommodaties is vastgesteld in 2022. De SportQube is geopend in 2018, het kader bestond op dat moment nog niet. Vanaf de start van SportQube is er veelvuldig contact geweest tussen de gemeente, Talent Centraal Nijmegen (TCN) als exploitant en de initiatiefnemers turnvereniging de Hazenkamp en Stichting Top Judo Nijmegen. Al snel (2020) stonden deze in het teken van de corona-epidemie en de gevolgen daarvan op de diverse gebruikers, sluitingen van de SportQube en de financiële effecten op de exploitatie. In feite heeft SportQube pas in 2023 een (bijna) normaal jaar kunnen draaien. Wel werd langzaam duidelijk dat de bepaalde uitgangspunten bij de ontwikkeling anders bleken uit te pakken, zoals tegenvallende opbrengsten uit de trampolinezaal en de horeca, de complexe exploitatie met vele gebruikers met elk hun eigen uitdagingen (zeker door corona) en de uitdagingen die het (vrijwillig) bestuur had om alle taken goed uit te voeren. Ook zijn de energielasten hoger dan vooraf begroot. Uitgangspunt bij de bouw van SportQube was een energieneutraal gebouw, dit is om budgettaire redenen niet gerealiseerd en betekent een onverwacht hogere kostenpost voor de exploitatie. Door de corona-epidemie was het lastig om de tijdelijke en structurele uitdagingen goed te zien en van elkaar te onderscheiden.

Het maken van een zelfbeheerplan was in 2022 niet aan de orde, omdat voorafgaand aan de start van de SportQube duidelijke afspraken zijn gemaakt over het (technisch) beheer, taken en verantwoordelijkheden, inzet vrijwilligers, de onderlinge samenwerking van partijen in SportQube, ambtelijke en bestuurlijke afstemming met de gemeente en financiële verantwoording. Deze afspraken zijn vastgelegd in een projectplan (2013), een intentieovereenkomst tussen de gemeente en de “founding fathers” turnvereniging de Hazenkamp en Stichting Top Judo (2014) en bekrachtigd in de huurovereenkomst tussen exploitant TCN en de gemeente (2016). Deze documenten zijn ook voorgelegd aan de gemeenteraad, evenals een begroting voor de exploitatie en het beheer van de SportQube door TCN. In de diverse plannen en documenten zijn vrijwel alle uitgangspunten uit het kader “Zelfbeheer in sportaccommodaties” aan bod gekomen en getoetst.

Uiteraard vinden wij het bijzonder jammer dat het concept van zelfbeheer van SportQube niet is gelukt. We zijn van mening de afgelopen jaren al het mogelijke te hebben gedaan om het concept van zelfbeheer wel te doen slagen en nemen nu opnieuw onze bestuurlijke verantwoordelijkheid om daar een streep onder te zetten en de exploitatie en het beheer over te nemen.

De grote ambities van de partners aan de start van het SportQube initiatief is in kwalitatieve zin meer dan gerealiseerd. In de eerste 5 jaar zijn we er samen in geslaagd om duizenden Nijmeegse kinderen en inwoners beter en meer te laten bewegen, hebben we op vele manieren bijgedragen aan de vitaliteit van de omliggende wijken en is de locatie een broedplaats gebleken voor tal van sociale innovaties die voort zijn gekomen uit samenwerking tussen de SQ-partners. De lokale maatschappelijke impact van het concept is daarmee enorm, en ook zeer zichtbaar.

We hebben echter ook vastgesteld dat de ambitieuze plannen en een sluitende begroting niet realistisch zijn gebleken. De coronajaren hebben hierbij niet geholpen. Noemenswaardig daarbij is dat het grootste deel van de substantiële inspanningen die nodig zijn geweest om SportQube ambities te realiseren, in feite door vrijwilligers en studenten, dus al tegen minimale kosten, zijn geleverd. Ook hebben we geconstateerd dat het SportQube concept in feite uniek in Nederland is en de organisatie en het beheer ervan per definitie experimenteel is en vraagt om leren en bijstellen.

3. *Wanneer en op welke wijze heeft het college gemonitord of de gemaakte beheersafspraken werden nagekomen en was een frequentere controle noodzakelijk? Heeft het college in de afgelopen jaren tussentijds besluiten genomen om bij te sturen naar aanleiding van signalen over financiële of organisatorische problemen? Zo ja, op welke momenten en met welke overwegingen zijn deze stappen gezet?*

Vanaf de oplevering van het pand in 2018 en de start van de exploitatie is intensief contact geweest tussen de gemeente, TCN en de initiatiefnemers. Juist in de beginfase zijn er veel zaken die nog nadere afstemming nodig hebben, bijvoorbeeld qua onderhoud en de samenwerking met de aannemer, maar ook de exacte werking van de gemaakte afspraken in de overeenkomsten. Vrij kort daarna brak de corona-epidemie uit en ook dat was reden voor zeer intensief contact. Los hiervan heeft het bestuur van TCN medio 2020 aangegeven dat bepaalde zaken (opbrengsten uit verhuur, energielasten) anders liepen dan verwacht, maar het was lastig te bepalen wat daar de oorzaak van was, midden in een crisis en net na een opstart.

In de loop van de tijd is voortdurend gezocht naar oplossingen en verbetering, waarbij medio 2022 een aantal nieuwe afspraken zijn gemaakt met TCN en de initiatiefnemers. Daaraan lag mede een onderzoek ten grondslag dat de gemeente heeft laten uitvoeren door een externe partij om zo met alle partijen beter inzicht te krijgen in het reilen en zeilen van SportQube en mogelijke verbeteringen in de exploitatie. Die afspraken waren onder meer :

- TCN zorgt voor een compleet bestuur
- TCN stelt een nieuwe voorzitter aan
- Overdracht van beheertaken van turnvereniging de Hazenkamp naar TCN omdat ook de Hazenkamp kampte met het moeilijk kunnen vinden van personeel en vrijwilligers
- Een nieuwe meerjarenbegroting
- Een plan om meer business te genereren met inzet vanuit Topsport Gelderland
- Heldere inzicht in de bezetting van alle ruimtes

Alle partijen die de intentieovereenkomst hebben ondertekend hebben hier aan deelgenomen.

Helaas bleek na verloop van tijd dat alle initiatieven onvoldoende waren om tot een sluitende exploitatie te komen. Ook drukte de financiële en organisatorische problemen

zwaar op het bestuur. Naar de mening van het huidige bestuur is de exploitatie en het beheer van SportQube te omvangrijk en complex om over te laten aan een organisatie die voornamelijk bestaat uit vrijwilligers. Om deze redenen zijn we in 2024 gestart met de verkenning om de exploitatie en het beheer van SportQube zelf ter hand te nemen.

4. *Leidt deze casus tot een andere kijk op de door het college gestelde kaders voor zelfregie? Zo ja tot welke wijzigingen zou dat leiden in de gestelde kaders, zowel voor het stelsel van eisen als de betrokkenheid en controle namens het college?*

De casus van SportQube leidt niet tot een andere kijk op de eerder vaststelde kaders, wel trekken we lering van de ontstane situatie. Dit geldt met name voor de omvang en complexiteit van de exploitatie van een sportaccommodatie en de vraag of het haalbaar is dat een organisatie bestaande uit voornamelijk vrijwilligers voldoende capaciteit heeft om een grote en complexe exploitatie exploiteren. SportQube is van een dergelijke omvang en complexiteit met veel gebruikers dat de uitdaging voor een vrijwilligersorganisatie groot is, zeker op lange termijn. Dat betekent dat we kritisch moeten zijn en blijven op het onderdeel Organisatiekracht uit het kader en dat afzetten tegen de omvang van de exploitatie. In het kader staat ook duidelijk beschreven dat zelfbeheer niet voor alle accommodaties passend is.

Vragen specifiek voor de SportQube

5. *Kan het college inzicht geven in het totaalbedrag aan gemeentelijke middelen dat sinds 2018 is besteed aan het overnemen van de exploitatie van de SportQube, inclusief subsidies, schuldsaneringen, leningen, personele inzet en andere vormen van steun? Vindt het college deze inzet proportioneel en verdedigbaar tegenover andere gemeentelijke sportinitiatieven?*

TCN heeft de volgende subsidies en saneringen ontvangen vanuit de gemeente:

- In 2018 is een eenmalige Innovatie subsidie (start) toegekend van € 40.000,00
- In de jaren 2019 – 2024 is een jaarlijkse subsidie regulier ter dekking van hogere huurlasten door wijziging wetgeving toegekend. In 2019 bedroeg deze subsidie € 76.201,00 en deze is jaarlijks geïndexeerd conform index stadsbegroting. Nota bene: deze subsidie heeft geen relatie met de exploitatie en problemen daarin, maar komt voort uit wetgeving rondom BTW.

Het uitgangspunt bij de vaststellingsovereenkomst was om de nieuwe sportvoorziening, SportQube, tegen kostprijs te verhuren aan Stichting Talent Centraal. Door wetgeving rondom omzetbelasting is het noodzakelijk om aan de stichting een marktconforme huurprijs, hoger dan de kostprijs, in rekening te brengen. De gemeente en de Stichting hebben medio 2016 in de vaststellingsovereenkomst in artikel 13.3 afgesproken dat de stichting voor het verschil tussen kostprijs en de marktconforme huurprijs subsidie kan aanvragen. In bijlage 6 van de huurovereenkomst is de systematiek uitgewerkt om het verschil tussen de huurprijs en kostprijs (en derhalve de hoogte van de subsidie) te bepalen.

- In 2023 is een subsidie noodfonds maatschappelijke instellingen van € 26.732,00 toegekend. Deze subsidie is bedoeld als tegemoetkoming in de gestegen energielasten door de energiecrisis voor meerdere (37) maatschappelijke instellingen in Nijmegen.
- In 2024 zijn de schulden aan huur- en energielasten tot en met 2022 aan de gemeente Nijmegen kwijtgescholden ter grootte van € 360.000,00. Uitdagingen rondom de exploitatie van de SportQube hebben geleid tot een problematische financiële positie en daarmee een bedreiging van de continuïteit. Een van de grootste problemen is de openstaande schuld (huur en energielasten) die TCN heeft aan de gemeente, ontstaan gedurende de corona epidemie. Deze bedrag tot 31 december 2022 € 360.000 en het bestuur heeft aangegeven geen mogelijkheden te zien deze terug te kunnen betalen. Aangegeven daarbij is ook dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Deze kwijtschelding is verwerkt in de stadsrekening 2024.
- In 2024 heeft het college besloten de exploitatie en het beheer van SportQube te steunen met een structurele bijdrage van € 130.000,- per jaar. Dit is gemeld bij de tweede voortgangsmonitor en opgenomen in de stadsbegroting 2025-2028. Deze extra subsidie is nodig om de begroting van SportQube sluitend te maken. Het structurele tekort is ontstaan door tegenvallende opbrengsten uit verhuur en horeca, de noodzaak om meer betaald personeel in te zetten, hoger energieverbruik en hogere energielasten dan begroot en stijgende kosten door hoge inflatie.

De problemen in de exploitatie hebben feitelijk geleid tot een (eenmalige) kwijtschelding van € 360.000,00 aan huur-en energielasten in 2024 en een structurele jaarlijkse bijdrage van de gemeente vanaf 2024 van € 130.000,00. De structurele bijdrage is naar ons inzicht per definitie nodig, ongeacht wie de exploitatie en het beheer uitvoert en is het resultaat van verschillen tussen het beoogde plan uit 2014 – 2016 en de praktijk anno nu. SportQube is een uniek concept en niet vergelijkbaar met andere sportaccommodaties, dat brengt een zeker risico met zich mee.

We vinden het jammer dat SportQube niet zonder gemeentelijke bijdrage kan voortbestaan, maar we begrijpen de redenen en vinden het voortbestaan van SportQube van groot belang van de stad en de vele verenigingen en partijen die in SportQube zijn gehuisvest. Met de genomen maatregelen en extra bijdrage ondersteunen we indirect ook vele andere partijen.

6. Welke harde toezeggingen kan het college doen over het ontwikkelen van een toekomstbestendig en zelfstandig businessmodel voor de exploitatie van de SportQube? Wanneer kan de gemeenteraad verwachten dat de SportQube zonder extra gemeentelijke steun functioneert – of acht het college dat überhaupt nog haalbaar?

We achten het niet haalbaar dat SportQube zonder de structurele gemeentelijke bijdrage van € 130.000,00 per jaar tot een sluitende begroting kan komen. In dit bedrag is overigens ook een reservering van € 50.000,- opgenomen voor vervanging en groot onderhoud, wat

hard nodig is. In de afgelopen jaren zijn er vele gesprekken gevoerd met het bestuur van TCN over alle kosten, inkomsten, prognoses en zijn optimalisaties en verbeteringen doorgevoerd. Ook heeft de gemeente een externe partij ingeschakeld om de business case van SportQube grondig door te lichten en te komen met een onafhankelijke raming. Uit dit onderzoek kwam eveneens naar voren dat SportQube zonder een gemeentelijke bijdrage niet tot een sluitende begroting kan komen. We zijn in 2024 gestart met de verkenning om de exploitatie en het beheer van SportQube zelf ter hand te nemen. Per 1 juli 2025 nemen we de exploitatie van SportQube over en bestaat er geen relatie meer met een externe exploitant. Met de overname door het Sportbedrijf van de gemeente zijn we van mening een toekomstbestendige exploitatie te realiseren voor SportQube.

7. Hoe reflecteert het college op de manier waarop de gemeenteraad tot nu toe is geïnformeerd over deze kwestie? Deelt het college de opvatting dat het democratisch en financieel wenselijk is dat de raad voortaan vooraf wordt betrokken bij substantiële financiële besluiten rond sportaccommodaties in zwaar weer?

Volgens de financiële spelregels heeft het college de raad geïnformeerd over de ontstane financiële problemen in de exploitatie van SportQube via de eerste en tweede voortgangsmonitor 2024 en het opnemen van de extra noodzakelijke middelen in de Stadsbegroting 2025-2028. Op basis van de vastgestelde Stadsbegroting 2025-2028 heeft het college vervolgens gehandeld.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
Gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
Burgemeester